

CYFARFOD:	PWYLLGOR IAITH
DYDDIAD:	27 Chwefror 2018
TEITL:	Strategaeth Iaith Uwchradd Gwynedd
AWDUR:	Debbie Anne Williams Jones (Swyddog Addysg)
PWRPAS YR ADRODDIAD	Cyflwyno Strategaeth Iaith Uwchradd Gwynedd yn sgil ei fabwysiadu gan y Cabinet ar 26 Hydref 2018

1. CEFNDIR

- 1.1 Pwrpas y Strategaeth Iaith Uwchradd yw sicrhau dilyniant cadarn ac adeiladu ar lwyddiant prosiect arloesol y Siarter Iaith sydd yn weithredol yn ysgolion cynradd Gwynedd, ac sydd bellach wedi cael ei ledaenu yn genedlaethol. Ar gais Llywodraeth Cymru, yn dilyn adroddiadau cadarnhaol am lwyddiant y Siarter yng Ngwynedd, gofynnwyd i gael defnyddio arbenigedd ac arferion da Gwynedd er mwyn ymestyn y prosiect i ardaloedd eraill yng Nghymru.
- 1.2 Er mwyn sicrhau dilyniant cadarn i'r prosiect Siarter Iaith Cynradd, a pharhau i wella sgiliau iaith Gymraeg ein pobl ifanc, datblygwyd y Strategaeth Iaith Uwchradd er mwyn rhoi arweiniad clir ar sut i fynd ati i gynllunio ymyrraeth er mwyn gwella ymwybyddiaeth a chynyddu defnydd o'r iaith ymysg pobl ifanc yn yr uwchradd.

2. YMGYNGHORIADAU A FU CYN MABWYSIADU'R STRATEGATEH IAITH UWCHRADD

- 2.1 Bu'r Strategaeth Iaith Uwchradd gerbron y Grŵp Cynllunio Strategol Uwchradd ar sawl achlysur yn ystod y broses o lunio'r ddogfen yn 2017. Yn ogystal, cyflwynwyd fersiwn ddrafft gerbron y Grŵp am sylwadau ar 21 Medi 2017, ble derbyniwyd cefnogaeth gan yr holl benaethiaid i'r Strategaeth Iaith Uwchradd.
- 2.2 Rhoddwyd cyflwyniad ar brif amcanion y Strategaeth Iaith Uwchradd gerbron y Pwyllgor Iaith ar 28 Chwefror 2017.
- 2.3 Bu'r Strategaeth Iaith Uwchradd gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 26 Medi 2017, ac mae'r sylwadau a dderbyniwyd gan y craffwyr eisoes wedi eu hymgorffori yn y fersiwn derfynol o'r Strategaeth Iaith Uwchradd.

3. STRATEGAETH IAITH UWCHRADD GWYNEDD

3.1 Mabwysiadwyd Strategaeth Iaith Uwchradd Gwynedd gan y Cabinet ar 26 Hydref 2017.

3.2 Mae'r Strategaeth yn canolbwyntio ar y Gymraeg ac Addysg, ac yn cwmpasu elfennau cwricwlaidd yn ogystal â defnydd cymdeithasol o'r iaith. Mae pedwar prif faes y mae'r Strategaeth yn ceisio ymateb iddynt:

- Y Gymraeg Iaith Gyntaf
- Y Gymraeg Ail Iaith
- Y Gymraeg fel Cyfrwng
- Defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg

3.3 Seilir y cyd-destun a'r cyfeiriad ar nifer o ddogfennau polisi allweddol, a chydabyddir fod nifer o gynlluniau eisoes yn weithredol yn y meysydd hyn mewn nifer o ysgolion yng Ngwynedd a thu hwnt, megis:

- Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg
- Adroddiad Ymchwiliad Craffu Addysg Gymraeg
- Adroddiad Astudiaeth Alun Charles
- Prosiect Cefnogi Arferion Iaith Ysgolion Uwchradd (PCAI)
- Strategaeth Iaith Gwynedd 2014-2017
- Adroddiad Trywydd – Cynyddu defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg gan blant a phobl ifanc ysgolion uwchradd Gwynedd.
- Cymraeg 2050
- Fframwaith ar gyfer cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg gan blant a phobl ifanc
- Adolygiad Donaldson ' Dyfodol Llwyddiannus'
 - Argymhellion rhifau 21-30 – Y Gymraeg
 - Argymhelliad rhif 62 – Perchnogaeth

Ceir copi o'r Strategaeth Iaith Uwchradd yn Atodiad Un.

4. CYDLINYDD STRATEGAETH IAITH UWCHRADD GWYNEDD

4.1 Ers Ebrill 2017, penodwyd Cydlynnydd, ar secondiad o'r Ganolfan Iaith Uwchradd ym Mhorthmadog - person sydd yn meddu ar arbenigedd a hygredded ymysg penaethiaid yr ysgolion uwchradd, gan allu dwyn perswâd a'u herio'n briodol - i arwain y Strategaeth Iaith Uwchradd.

4.2 Ers penodi'r Cydlynnydd, cyflawnwyd y canlynol:

- llunio'r Strategaeth Iaith Uwchradd ar y cyd gyda gweithgor o blith penaethiaid ysgolion uwchradd Gwynedd;
- cynllun gweithredu unigryw wedi eu llunio gan bob ysgol uwchradd mewn ymateb i amcanion y Strategaeth Iaith,
- cyfarfodydd a thrafodaethau rhwng y Cydlynnydd â staff nifer o'r ysgolion uwchradd wedi eu cynnal;
- partneriaeth o'r newydd wedi ei sefydlu efo hunaniaith er mwyn ymateb yn benodol i ddwy amcan yn y strategaeth, sef:
 - pobl ifanc

- yr ysgol a'r gymuned.
- holiadur gwe iaith uwchradd wedi ei lunio, gyda disgyblion Blwyddyn 7 yn ei weithredu fel gwaelodlin ar hyn o bryd;
- cynlluniau peilot yn weithredol yn Ysgol Uwchradd Tywyn ac Ysgol Friars.

5. CAMAU NESAF

5.1 Mae gwireddu gweledigaeth ac amcanion Strategaeth Iaith Uwchradd Gwynedd wedi ei gynnwys yng Nghynllun y Cyngor 2018-23. Mae llunio a gweithredu gofynion y Strategaeth Iaith Uwchradd yn ymateb yn uniongyrchol i'r galw ymhlith ysgolion cynradd ac uwchradd y sir, ynghyd ag Aelodau Etholedig i weld dilyniant i'r Siarter Iaith yn yr ysgolion cynradd, gan sicrhau cynnydd pellach yn nefnydd cymdeithasol a chwricwlaidd pobl ifanc o'r Gymraeg.

5.2 Yn ystod y tair blynedd nesaf, bydd y Cydlynnydd yn gyfrifol am:

- Gefnogi ymhellach yr 14 ysgol uwchradd i weithredu prif flaenoriaethau'r Strategaeth
- Parhau i weithredu'r gwe iaith gyda'r bobl ifanc
- Llunio a gweithredu rhaglenni hyfforddiant cynhwysfawr i athrawon uwchradd ym methodolegau addysgu a dysgu dwyieithog
- Hyrwyddo ymhellach gwerth a manteision a defnyddioldeb dwyieithrwydd er mwyn cryfhau cymhelliant disgyblion i ddatblygu'n bersonau hyfedr yn y ddwy iaith
- Llunio a gweithredu trefniadau monitro effeithiol o weithrediad y strategaeth.

6. ARGYMHELLION

6.1 Gofynnir i'r aelodau:

- drafod cynnwys y Strategaeth Iaith Uwchradd
- dderbyn cynnwys yr adroddiad a'r camau nesaf.